

הגדה של פסח : תשפ"ג : 2023

מגילת

הישיבה
החילונית
בירושלים

טקס הסימפוזיון שהיה נהוג ביוון העתיקה היה משתה אריסטוקרטי בו בו דנו בנושאים פילוסופיים ופוליטיים ודקלמו שירה. פעמים רבות היה אף מחזה תיאטרלי הקשור לנושא הפילוסופי של הטקס. משתתפי הטקס נהגו להשעין את מרפקם השמאלי על ספה (הסבה לשמאל) ולהרבות בשתיית יין ואכילת מטעמים. פעמים הסתיים הסימפוזיון ב"אפיקומן" - המילה היוונית להוללות - כאשר המשתתפים נהגו להמשיך את המסיבה ברחוב במעין תהלוכה או להתפרץ לבתיהם של אחרים ולהמשיך שם את המסיבה.

טקס הסימפוזיון הוא למעשה ההשראה המרכזית לליל הסדר, אותו חיברו חז"ל לאחר חורבן בית המקדש כאשר חיפשו טקס שיחליף את המנהג המרכזי שהיה נהוג עד לחורבן - צלייתו של "הפסח" - שוואר-מה משפחתית של שה אותו הכינו וצלו בירושלים. הסימפוזיון יחד עם הציווי המקראי בסיפור יציאת מצרים הוליד את היצירה של הגרעין המרכזי של ההגדה - המגיד.

אנו מבקשים להתחבר למקור השראתה של ההגדה ולראות בטקסט ההגדה ארבע דמויות מרכזיות: חירות, למידה, זהות וגאולה.

למידה

הלמידה היא איכות שהעולם היהודי אימץ לחיקו והפך לכלי מרכזי לאחר חורבן בית המקדש, ולחלק המרכזי והעיקרי בטקס ליל הסדר. תהליך הלמידה הפך לסמל מרכזי של חירות ושל אנושיות, וכקשר מרכזי של האדם הבורא ועם הבריאה כולה. תהליך הלימוד מוד שבהגדה מחליף למעשה את קרבן הבשר שלפני חורבן הבית בקרבן של מילים. מתוך כך ההגדה כולה עוסקת במהות החינוך והלמידה עצמם. דמותה של הלמידה מעודדת אותנו לשאול שאלות כמו באיזה מצב מתרחשת למידה, איזה מן לומדים אנחנו וכיצד עלינו כמלומדים להתאים עצמנו ללומדים שלפנינו.

חירות

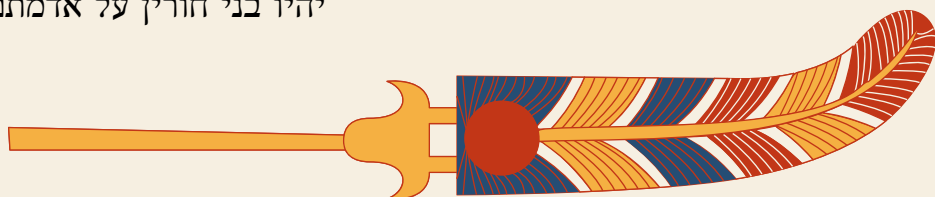
ההגדה נעה על הציר שבין עושר וחירות לעוני ושעבוד. החירות ניכרת בעיקר בטקסים הנהוגים בהגדה - כך אנו נעים מן ההסבה לשמאל המאפיינת עושר ומעמד, לאכילת המצה, לחם העוני. לכן אנו מכסים את המצות כאשר אנו מרימים את הכוס ושותים מן היין כסמל לעושר ושפע, ולעומת זאת מורידים את הכוס ומגלים את המצות ברגעי הזיכרון של העוני והשעבוד. על ידי השוואה מתמדת בין עושר לחירות ובין עוני לעבדות מעבירה ההגדה את המסר שהאדם החופשי לעולם לא יכול להיות עני כל עוד יש לו החופש שלו - הנכס היקר ביותר. כך פותחת בנו ההגדה את שערי החופש שבתוכנו.

זהות

ההגדה נוצרה במטרה להוות מר־כיב מרכזי בעיצוב הזהות הקו־לקטיבית שלנו כעם. מתוך הכרה בחלקו החשוב של נרטיב בתהליך זה, נבחרים פרטי הסיפור הנכנסים להגדה בקפידה. לזהות יהיה תפ־קיד מרכזי בסימפוזיון שלנו כאשר את הסיפור היא תתחיל עוד בא־ברהם, בברית בין הבתרים ומשם היא תבחר אילו מבין ציוני הדרך של העם היא תרצה לספר כחלק מהסיפור המכונן של העם שלנו.

גאולה

ההגדה נעה על הציר שבין זיכ־רון השעבוד הכואב, לבין שמחה והודיה בגאולה שבאה לאחרינו. מהולה בכאב ושמחה גם יחד, ההגדה לא מתייחסת רק לשעבוד במצרים אלא לכל שעבוד שעבר העם במרוצת הדורות. הדבר מקבל משנה תוקף כאשר ליבה של ההג־דה נוצרה מתוך הכאב הטרי של חורבן הבית בצל הכיבוש הרומי של המאות הראשונות לספירה. התקווה שמובעת בהגדה היא תק־ווה אמתית וכואבת של מי שיצרו אותה, מתוך ציפייה לימים בהם יהיו בני חורין על אדמתם.

הָא לְחֶמְא הַהכרזה על המצה כלחם עוני מזכירה לכולנו שהיינו פעם עבדים ועניים וגורמת לנו לפתוח את הלב לכל מי שצריך ורוצה להצטרף. הלילה הזה אף אחד לא יהיה עני, כל אחד יכול לאכול כמו מלך, הלילה כולנו במעמד שווה ואין הבדל בין עני לעשיר. בהזכרתה

לנו תמידית שפעם היינו עבדים עניים ההגדה לא רק מפתחת אצלנו אמ־פתיה אלא גורמת לנו להרגיש עשירים כל עוד אנו בני חורין ללא קשר לכמות הרכוש והחומר שברשותנו.

הָא לְחֶמְא עֲנִיא

דִּי אֶכְלוּ אֲבֵהֶתְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם (זהו לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים). כָּל דְכָפִין יִיתִי וְיִיכַל, כָּל דְצָרִיךְ יִיתִי וְיִפְסַח (כל שרוצה יבוא ויאכל, כל שצריך יבוא ויפסח).

הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עֲבָדִי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין (כעת כאן, לשנה הבאה בארץ ישראל. כעת עבדים, לשנה הבאה בני חורין).

מָה נִשְׁתַּנָּה בניגוד למה שנהוג לחשוב, הטקסט הזה אינו בנוי כשאלה ותשובה, אלא כשאלה אחת ארוכה- מה נש־תנה הלילה הזה? מדוע אנו עושים דברים בצור־רה כה מוזרה הערב? המנהגים השונים נועדו לעורר את השאלה הזו אצל הילדים (ולכן נהוג שהילד הקטן ביותר שר את הטקסט) מתוך אמונה שלמידה מתבצ־עת בצורה הטובה ביותר כשהיא מגיעה בעקבות סקרנותו של הלומד. התשובה לשאלה הזו באה מיד לאחר מכן, אך במידה מסוימת התשור־בה לשאלה היא ההגדה כולה...

מָה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת

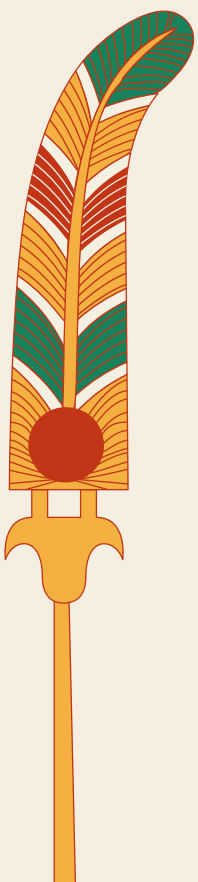
שֶׁכָּכֵל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצָּה, הַלֵּילָה הַזֶּה - כָּלוּ מִצָּה?

שֶׁכָּכֵל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שָׂאֵר יִרְקוֹת, הַלֵּילָה הַזֶּה - מְרוֹר?

שֶׁכָּכֵל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבְּלִין אֶפִּילוּ פֶּעַם אַחַת, הַלֵּילָה הַזֶּה - שְׁתֵּי פְּעָמִים?

שֶׁכָּכֵל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסַבֵּין, הַלֵּילָה הַזֶּה - כָּלָנוּ מְסַבֵּין?

(מניח את הקערה על השלחן. המצות תהינה מגלות בשעת אמירת ההגדה)

עבדים היינו הזהות עונה ללמידה על השאלה מה השתנה ופותרת בסיפור יציאת מצרים - הלילה הזה שונה כי בלילה הזה אנחנו ממלאים את המצווה של הסיפור ביציאת מצרים. וכפי שכולנו חכמים כולנו נבונים כולנו ראינו סרטי שואה, ועדיין חשוב לנו לציין את יום הזיכרון, כך גם מצווה עלינו להקדיש את ליל הסדר לזכרון סיפור יציאת מצרים.

עבדים היינו

לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו וכנינו וכני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואלו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

מעשה רבי אליעזר לצד הסיפור על יציאת מצרים, ישנו סיפור נוסף כחלק מהנרטיב - זהו סיפורו של ליל הסדר הראשון, בו התכנסו חכמים ממנהיגיה של היהדות החדשה שלאחר חורבן בית המקדש. אותו הלילה ישבו אותם החכמים כדי לדון במנהגים שחליפו את קרבן הפסח שהיה המנהג המרכזי של החג לפני החורבן. חלק מהלימוד וההגות של אותו הלילה הם הפכו למנהג החדש בדמותה של ההגדה שלפנינו. מאז ועד עצם היום הזה אנו מספרים אל תוך הלילה ביציאת מצרים, לומדים והוגים בקורות שיצרו את מי שאנחנו היום.

ברוך המקום לפני שאנו ניגשים ופותרים בלימוד, אנו מברכים ומודים על התורה שניתנה לנו ועל הזכות ללמוד ולהגות יחד.

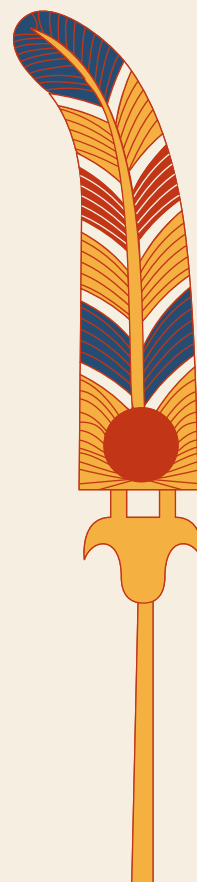
מעשה

ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בכני ברק, ורזיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הקלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

אמר רבי אליעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלידור עד שדרשה בן זומא: שנאמר, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, ימי חייך - רחמיים, כל ימי חייך - רחלילות. ורחמיים אומרים: ימי חייך - רחמיים, כל ימי חייך - רחלילות. להביא לימות המשיח.

ברוך המקום,

ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא.

כַּנְגַד אַרְבָּעָה ארבעת הבנים הם למעשה ארבע הפעמים שמופיע בתורה הציווי לספר ביציאת מצרים. חז"ל שאלו את עצמם מדוע ארבע פעמים שונות,

ומדוע כל פעם בשינוי לשון וסגנון? התשובה לכך היא שכל שאלה נשאלת ע"י בן אחר או למעשה סוג לומד אחר ולכן השאלה והתשובה לעולם לא זהות! בכך חז"ל לא רק מעבירים מסר באשר ללימוד וחינוך בכלל, אלא הם מעודדים את הקוראים לשאול עצמם- איזו מן לומדת אני מרגישה היום? איזו מן לומדת עומדת לפני היום וכי- צד אני מתאימה עצמי אליה?

חכמה: "כי-שאלך בנגד מקר לאמר מה העדות והחקים אשר צוה ה' אלהינו אתכם. ואמרת לבנגד עבדים ה' יצאונו ממצרים. ויצאנונו ממצרים. ויצאנונו ממצרים. ויצאנונו ממצרים..." (דברים ו כ-כא)

השאלה מתייחסת לחוקים שציווה האל, מתוך הכרה באל ("אלוהינו"). חז"ל מאפיינים אותה כשאלת חכמה, שכבר יודעת את הסיפור. לכן התשובה בהתאם לא מספרת את סיפור יציאת מצרים אלא בשלב אחד מעל, אחת ההלכות של פסח שלקוחות מהמשנה.

[הדעות חלוקות באשר להלכה זו בנוגע לאפיקומן וכבר בתלמוד ישנם ויכוחים האם באפיקומן הכוונה לקינוח או מאכל תענוג אחר, מזמורים, או סוג של מסיבה. אנחנו מסיימים את הערב במצה בדיוק כדי לקיים את ההלכה הזו, ובמהלך הדורות כפי שלעתים קורה קיבלה המצה עצמה את השם "אפיקומן"]

רשעה: "והיה פי יאמרו אליכם בנכם מה העבדה הזאת לכם. ואמרתם זבח-פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני-ישראל במצרים..." (שמות יב כו-כז)

חז"ל מבינים את השאלה כשאלה מרדנית וחדה, כזו שלא לוקחת כמוכרן מאליו מנהגים ומוסכמות. את ה'שיניים החדות' של השאלה אנו אמורים להקנות באמצעות תשובה חריפה לא פחות- אם העבודה הזאת היא "לכם" אזי "עשה ה' לי" כלומר הוציא אותי ממצרים ולא אותך.

תמה: "והיה כי-ישאלך בנגד מה-זאת: ואמר רת אליו--בחזק יד הוציאנונו ה' ממצרים, מבית עבדים..." (שמות יג יד)

השאלה הקצרה "מה זאת מובנת כשאלה תמה, שאלה פשוטה שמכילה בתוכה את הכל- היא מאפשרת למלמד דת ענות כראות עיניה. שאלה זו היא שמזמנת את התשובה המתבקשת מההגדה- סיפור יציאת מצרים בשלמותו.

שאינה יודעת לשאול: "והגדת לבנגד, ביום ההוא לאמר: בעבור זה, עשה ה' לי, כ-צאתי ממצרים..." (שמות יג ח)

בניגוד לשאר הפסוקים, בפסוק הזה נעדרת שאלת הבן שקודמת לתשובה ולסיפור. היעדר השאלה הצית אצל חז"ל את הדמות הרביעית, הבן שאינו יודע לשאול, שאינו יודע עד כמה הוא לא יודע או איפה בכלל להתחיל. ההנחיה למלמד היא לקחת את האחריות ואת מלאכת ההנחיה במסע הלימוד.

כַּנְגַד אַרְבָּעָה בְּנִים דְּבַרְהוּ רַתוּרָה.

אָחַד חָכֵם, וְאָחַד רָשָׁע, וְאָחַד תָּם, וְאָחַד שְׂאִינִי יוֹדֵעַ לְשֹׂאֵל.

חָכֵם מָה הוּא אוֹמֵר? "מָה הָעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם?" וְאָף אֶתָּה אָמַר לוֹ כַּהֲלֹכֹת הַפֶּסַח: אֵין מִפְּטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן.

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר? "מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם?" לָכֶם - וְלֹא לוֹ. וְלִפִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֶּלֶל כְּפֶר בְּעֵקֶר. וְאָף אֶתָּה הִקְהֵה אֶת שִׁנְיִי וְאָמַר לוֹ: בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם. לִי - וְלֹא לוֹ. אֵילוּ הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל.

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר? מָה זֹאת? וְאִמְרָת אֱלֹוֹ: בְּחִזְקָ יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרָיִם, מִבֵּית עֲבָדִים.

וְשְׂאִינִי יוֹדֵעַ לְשֹׂאֵל - אֶת פֶּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִגֵּד דָּת לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם.

רשעה: "והיה פי יאמרו אליכם בנכם מה העבדה הזאת לכם. ואמרתם זבח-פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני-ישראל במצרים..." (שמות יב כו-כז)

יכול מראש חדש אחרי שניסינו לעורר את השאלות של הלומדים ואחרי שדיברנו על התשובות השונות שעל המלמדים להתאים ללומדים השונים, אנחנו שואלים מתי בדיוק כל זה קורה? מתי אנחנו מתיישבים ללמוד יחד? את התשובה אנחנו לומדים מתוך אותו הציטוט של התשובה לשאלת

התם- הלילה! הדרשן מפרש את המילים "בע- בור זה" כאצבע האב או האם המצביעים ליל-דיהם על מאכלי השול-חן ובאמצעותם מספרים את הסיפור. התשובה הזו אמנם נראית מובנת מאליה, אך המשפט הקצר הזה הוא חידוש מאין כמוהו! גם לפני המצאת ההגדה היה ציווי לספר ביציאת מצרים, אבל החידוש הגדול הוא בקשירת המצווה לליל הסדר.

יכול מראש חדש,

תלמוד לומר "ביום ההוא", אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר "בעבור זה" - בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך.

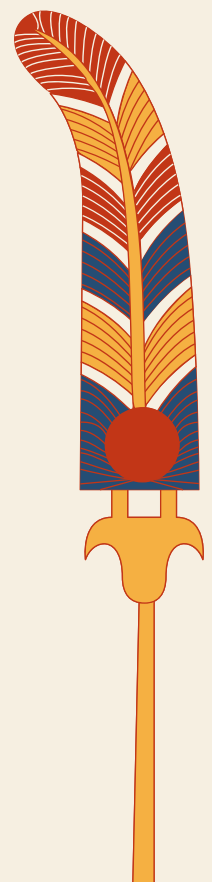

מתחלה את הסיפור פותח תחת הזוהר בפרק כד, הפרק האחרון של ספר יהושע, המספר על כריית הברית בשכם בין העם ובין האל. בנאום הברית, נאומו האחרון של יהושע פותח בסקירה היסטורית שהובילה לריגוע כריית הברית. אם אתם מרגישים שחסר משהו אתם בהחלט צודקים- איפה הסיפור על יציאת מצרים, השהות במדבר, ואיפה משה?? ובאמת המשך הפסוקים, שלא זכו להיכנס להגדה מספרים בדיוק על זה: "ואשלה את-משה ואת-אהרן, ואגף את-מצרים, באשר עשיתי, בקרבן;

ואחר, הוצאתי אתכם..." (יהושע כד פסוק ה) הבחירה בהשמטת המשך היא בחירה מודעת משלל סיבות, אחת מהן היא שכתוב באופן מפורש בפסוק שהאל שלח את משה להוציא את ישראל ממצרים ואילו הנרטיב שמבקשת ההגדה לספר הוא נרטיב שבו האל עצמו הוציא את ישראל ממצרים.

מתחלה

עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו, שנאמר: "ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר יי אלהי ישראל: בעבר הנקה ישובו אבותיכם מעולם, הנה אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, וארברו את זרעו ואהגן לו את יצחק, ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו. ואהגן לעשו את הר שעיר לרשת אתו, ויעקב ובניו ירדו מצרים." (יהושע כד ב-ד)

כְּרוֹךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל מֵהִבְרִית בְּשִׁכְמֵךְ אֲנִי קוֹפְצִים אַחֲרָיִךְ בְּזִמְנָה לְבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים. מִדּוּעַ עֲנִיין הַבְּרִית כֹּה חֲשׂוֹב? שְׁנֵי דְבָרִים שְׁחֹז"ל בִּיקָשׁוּ לְהַדְגִּישׁ - מִצַּד אֶחָד אֶת הַמְּחֻוּבוֹת שֶׁלָּנוּ לֹאֵל וְהַמָּסָר לְדוֹרוֹת הַבָּאִים לְהַמְשִׁיךְ וּלְדַבֵּק בּוֹ. מִצַּד שֵׁנִי (וְאוֹלֵי זֶה הַמָּסָר שֶׁמֻדְגָּשׁ

בִּיתֵר שֶׁאֵת) - הַהִבְטָחָה הָאֱלוֹהִית הַנִּצְחִית שֶׁ-הַבְּרִית מִגְלֶמֶת-הַבְּטָחָה לְשִׁמּוֹר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל "בְּכָל דּוֹר וָדוֹר" וּמִפְּנֵי כָּל אוֹיֵב.

כְּרוֹךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל,

כְּרוֹךְ רַחוּם. שֶׁהִקְדֹּשׁ כְּרוֹךְ הוּא חָשַׁב אֶת הַקָּץ, לְעֲשׂוֹת כְּמֵה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע תָּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעָבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת רִגְוֵי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרָיִךְ כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכָּשׁ גָּדוֹל.

(מִכְּסֵּה אֶת הַמִּצּוֹת וּמִגְבִּיָּה אֶת הַכּוֹס)

וְהִיא שְׁעֵמֻדָּה מִי זֶה שֶׁעֲמַד-דֵּה? הַהִבְטָחָה הָאֱלוֹהִית כְּמוֹכֵן! כִּכְךָ שֶׁאֲנִי שְׂרִים וּמוֹכִירִים אֶת הַהִבְטָחָה אֲנִי מִזְכִּירִים גַּם לָהּ וְגַם לָנוּ שֶׁלֹּא מִשְׁנָה כְּמֵה הַמִּצַּב מִיֵּאֵשׁ, ה' יַעֲמֹד בְּמִלְתּוֹ וּלְבַסּוֹף תְּבוֹא הַגְּאוּלָּה. כִּכְךָ אֲנִי הוֹפֵי כִּים אֶת הַזִּכְרוֹן לְתַקּוּוֹה וְאִמוּנָה שִׁמִּים טוֹבִים יוֹתֵר עוֹד יְבוֹאוּ.

וְהִיא שְׁעֵמֻדָּה לְאַבְרָהָם וְלָנוּ!

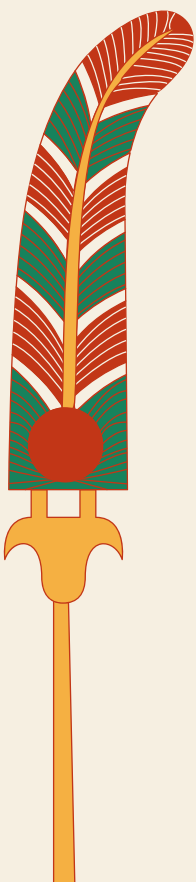
שֶׁלֹּא אֶחָד בְּלֶכֶד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ, אֶלָּא שֶׁכָּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ, וְהִקְדֹּשׁ כְּרוֹךְ הוּא מְצִילָנוּ מִיָּדָם.

(יִנִּיחַ הַכּוֹס מִיָּדוֹ וַיִּגְלֶה אֶת הַמִּצּוֹת)

צֵאי וּלְמַדִּי

מֵה בְּקָשׁ לָכֵן הָאֶרֶץ לְעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אֲבִינוּ. שֶׁפָּרַעַה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים וְלָכֵן בְּקָשׁ לְעַקֹּר אֶת הַהַפְּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶרֶץ אֲבָד אֲבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְדַּל שָׁם בְּמִתֵּי מְעֵט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל, עֲצוּם וָרֵב." (דְּבָרִים כו ד)

סֵפֶר דְּבָרִים מוֹקְדֵשׁ בְּרֹבּוֹ לְמַעַיִן הַהוֹרָאוֹת הַפְּעֻלָּה לְחַיִּים בְּאֶרֶץ. כַּחֲלֵק מֵהוֹרָאוֹת אֱלֹהִים יִשְׁנֵי הַצִּוּוֹי לְאִסּוּף אֶת הַבִּיכּוֹרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל הָאֶרֶץ וְלִהְיֵא אֹתָם לְכַהֵן הַגְּדוֹל, תוֹךְ הַכֹּרֶ-זֶה: "וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר, מִיָּדְךָ; וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי מִזֶּבֶחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ: לְפָנָי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: אֶרֶץ אֲבָד אֲבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִם, וַיִּגְדַּל שָׁם בְּמִתֵּי מְעֵט; וַיְהִי-שָׁם, לְגוֹי גָּדוֹל עֲצוּם וָרֵב. וַיֵּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם, וַיַּעֲנוּנוּ; וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ, עֲבָדָה קָשָׁה. וַנִּצְעַק, אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ; וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת-קִלְגוֹנוֹ, וַיִּרְא אֶת-עֲנִיָּנוּ וְאֶת-עֲמָלָנוּ וְאֶת-לִחְצָנוּ. וַיּוֹצֵאֵנוּ יְהוָה, מִמִּצְרַיִם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְשׂוּיָה, וּבְכַמְרָא גָדוֹל וּבְאַתּוֹת, וּבְכִ-"

מִלְפָּתִים. וַיְבֹאנוּ, אֶל-הַמִּקּוֹם הַזֶּה; וַיִּתֶּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ. וְעַתָּה, הִנֵּה הִבְאֵתִי אֶת-רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי, יְהוָה; וְהִנֵּח־תוּ, לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, וְהִשַּׁפְתָּ-חַוִּיתָ, לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב, אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ--וּלְבֵיתְךָ: אַתָּה, וְהַלְוִי, וְהַגֵּר, אֲשֶׁר בְּקֶרְבְּךָ." (דברים כו ד-יא)

מדוע דווקא הפסוקים האלה מכל המקומות שמספרים בייציאת מצרים? הנאום הזה בהקשרו מהווה סוג של זבח, קרבן מילים אותו יש להקריב יחד עם הביכורים הראשונים של הארץ. והרי זה הדבר שחז"ל מנסים לעשות! להחליף את קרבן הפסח בקרבן של מילים, קרבן של לימוד וזיכרון.

בתהליך של פירוק הפסוקים המצוטטים מנסים כמה שיותר מידע מכל מילה ומילה, והאופיינית לתהליך הלימוד החז"לי. כל מילה מהפסוקים המר-

כזיים נקשרת לפסוקים אחרים באמצעות דרשה. כך אנו לומדים לא רק את הסיפור כפי שהוא מופיע כאן, אלא את גרסת הסיפור המלאה ועוד פסוקים רבים נוספים בהם בוחרים חז"ל להיות חלק מהנרטיב. על כל ציטוט נשאל עצמנו- למה דווקא הפסוק

הזה נבחר להיות חלק מהנרטיב? איזה חלק מהותי מהפאזל הזהותי שלנו הוא מהווה?

וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה - אָנוּס עַל פִּי הַדְּבִוּר.

וַיֵּגֶר שָׁם מְלַמֵּד שֶׁלֹּא יֵרֵד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֲלֵא לְגוֹר שָׁם, שְׁנֹאָמַר: "וַיֵּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲזָה, לְגוֹר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, כִּי אֵין מְרַעָה לְצֵאֵן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ, כִּי כִבֵּד הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן" (בראשית ד)

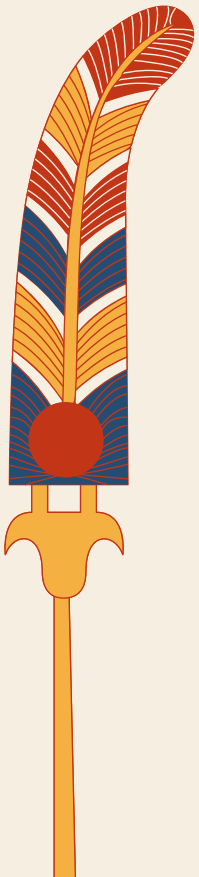
בְּמַתִּי מֵעֵט כְּמָה שְׁנֹאָמַר: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִמָּה, וְעַתָּה שְׁמֹךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב. (דברים י כב)

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם.

גְּדוֹל, עֲצוּם כְּמָה שְׁנֹאָמַר: "וּכְבֹּי לְיִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמָאֵד מְאֹד, וְתִ-מָּלֵא הָאָרֶץ אֲתָם" (שמות א ז)

וַרְב כְּמָה שְׁנֹאָמַר: "רְכָבָה כְּצֶמַח הַשָּׁדֵה נִ-תְתִיךָ, וְתַרְבִּי וְתַגְדְּלִי וְתַבְאִי בְּעַדֵי עַדִּים, שְׂדֵים נִכְנּוּ וּשְׁעָרֶיךָ צִמְחָה, וְאֶת עָרֶם וְעָרֶיהָ. וְאָעֵבֵר עָלֶיךָ וְאָרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ, וְאִמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי, וְאִמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי." (יחזקאל טז ו)

וַרְב פרק טז בספר יחזקאל קאל מספר את קורותיה של אשה כמשל לקורותיו של עם ישראל במערכת היחסים שלו עם האל. פסוק ו שמצוטט בהגדה ממשיך את תקופת השעבוד של בני ישראל במצרים כתינוקות שאך נולדה וננטשה בשדה, והאל מציל אותה ומטפל בה.

וַיֵּרָא אֶת עֲנִיָּנוּ עַפְ"י הַמְּסוּפֵר בַּמְּדַרְשׁ,
 כְּאִשֶּׁר רָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁפְרָעָה הוֹרֵג
 אֶת בְּנֵיהֶם, הֵם נִמְנָעוּ מִלְּקַיִם יַחֲסִי
 מִיָּן- זֶה נִקְרָא 'פְּרִישׁוֹת
 דְּרֹךְ אֶרֶץ' כְּלוֹמַר פּוֹרֵר-
 שִׁים מִהַדְרֹךְ הַמְּקוּבֶלֶת-
 קִיּוֹם יַחֲסִי מִיָּן. זֹאת כְּדִי
 שְׁלֹא 'לְעִמּוּל' בְּהַבֵּאת
 יְלָדִים לְעוֹלָם רַק כְּדִי
 לְצַפּוֹת בְּהֵם נִהְרָגִים מִיָּד
 לְאַחַר לִידְתָּם. הַמְּדַרְשׁ
 מְסַפֵּר עַל עֲמֵרִם עֲצֻמוֹ,
 אֲבִי מֹשֶׁה, שֶׁהַחֲלִיט
 לָגַרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹכְבֵד,
 אֲבֵל מָרִים בְּתָם שִׁכְנָעָה
 אוֹתוֹ לְחַזּוֹר בּוֹ מִהַחֲלִט-
 תּוֹ.

"וַיֵּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ, וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה." (דברים כו ה)

וַיֵּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "הִבֵּה נְתַח־
 כְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף
 גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ, וְעָלָה מִן הָאָרֶץ"
 (שמות א י)

וַיַּעֲנוּנוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים
 לְמַעַן עַנּוּתוֹ בְּסִבְלָתָם. וַיִּכֶן עָרֵי מְסֻכּוֹת לְפָרְעָה.
 אֶת פְּתָח וְאֶת רַעְמֵסֶס. (שמות א יא)

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּעֲבֹדוּ
 מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ." (שמות א יג)

"וַנִּצְעַק אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קִלְנוּ,
 וַיֵּרָא אֶת עֲנִיָּנוּ וְאֶת עֲמָלְנוּ וְאֶת לְחָצְנוּ" (דב־
 רים כו ז)

וַנִּצְעַק אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי
 בְּיָמֵים הַרְבִּיִם הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיִּאֲנַחוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעֻקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעַתָּם אֵל
 הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה" (שמות ב כג)

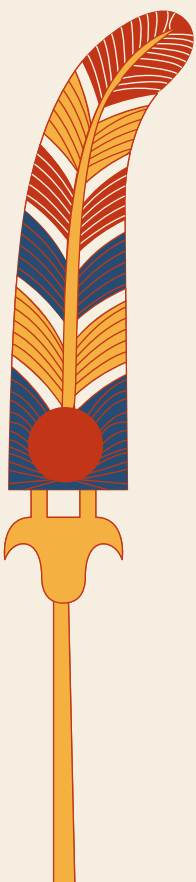
וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קִלְנוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
 אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָתָם,
 אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב" (שמות ב כד)

וַיֵּרָא אֶת עֲנִיָּנוּ - זֶה פְּרִישׁוֹת דְּרֹךְ אֶרֶץ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר
 מֵר: "וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַּע אֱלֹהִים"
 (שמות ב כה)

וְאֶת עֲמָלְנוּ - אֵלוּ הַבְּנִים. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל הַבָּן
 הַיְלֹוֹד הַיִּאֲרָה תִשְׁלִיכֵהוּ וְכָל הַבַּת רִגְזָחִיוֹן"
 (שמות א כב)

מִיְהוּ, אִם כֵּן, הָאָדָם הַחַוִּי
 פְּשִׁי? הָאָדָם הַיּוֹצֵר
 אִשֶּׁר אֵינוֹ נִסְחָף בּוֹרֵם
 הַהֲכָרַח, אִשֶּׁר אֵינוֹ
 כְּבוֹל בְּשִׁלְשֵׁלָאוֹת
 הַתְּהַלִּיכִים, אִשֶּׁר אֵינוֹ
 מְשׁוֹעֵבֵד לְנִסִּיבוֹת. אֲנִי
 בְּנֵי חוֹרִין בְּרַגְעִים יִקְרִי
 מְצִיאוֹת. רֹב הַזְּמַן אֲנִי
 מוֹנְעִים מְכוּחוֹ שֶׁל
 תְּהַלִּיךְ, אֲנִי נִכְנָעִים
 לְתַכּוּנוֹת אוֹפֵי שִׁיר-
 שְׁנוֹ לְעִצְמַת הַשְּׁפַעֲתָן
 שֶׁל נִסִּיבוֹת חִיצוֹנוֹת.
 הַחִירוֹת אֵינָה מְצַב
 מִתְמִיד שֶׁל הָאָדָם...
 כּוֹלְנוּ נִיחָנוּ בְּפוֹט־
 נְצִיאוֹת לְחִירוֹת. אֵךְ
 לְמַעֲשֵׂה אֲנִי פּוֹעֵלִים
 מִתּוֹךְ חִירוֹת רַק בְּרִג־
 עִים נְדִירִים שֶׁל יִצִּיר-
 תִּיּוֹת...

(הֵרֵב אֲבָרָהם יְהוֹשֻׁעַ
 הַשֵּׁל, אֱלוֹהִים מִבְּקֵשׁ
 אֶת הָאָדָם)

ויוצאנו יי ממצרים לחז"ל לא די בכך ששמו של משה אינו נזכר בהגדה, הם חוזרים ומדגישים שהאל בעצמו הוציא את ישראל ממצרים ולא שליח. מחיקה זו של משה מן ההגדה כמו גם ההתעקשות על ביצוע המשימה באופן מלא ע"י האל בעצמו קשור בפולמוס אידיאולוגי נוצרי בתקופה בה התחברה ההגדה.

המשמע ה"חיובי" של המלה "חירות" נובע ממשאלתו של היחיד להיות אדון לעצמו. [...] אני מבקש להיות מכשיר של פעולותיי הרצוניות שלי, לא של זולתי. אני מבקש להיות סובייקט, לא אובייקט; להיות מונע על-ידי שיקולים, על ידי תכליות מודעות, שהם משלי, ולא על-ידי גורמים המשפיעים עלי כביכול מבחוץ. אני מבקש להיות מישוה, לא אלשהו; עושה, מחליט, לא מי שמחליטים בשבילי, מכוון-עצמי ולא מו-פעל על-ידי הטבע החיצון או על ידי בני-אדם אחרים, כאילו הייתי חפץ, או בעל-חיים או עבד...

(ישעיהו ברלין, ארבע מסות על החירות (תרגום: יעקב שרת), רשמים 1987, עמ' 182)

וְאֵת לְחַצְנוֹ - זֶה הַדְּחַק, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לְחַצִּים אֹתָם" (שמות ג ט)
 "ויוצאנו יי ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה, ובמרא גדל, ובאתות ובמפתים" (דברים כו ח)

ויוצאנו יי ממצרים - לא על ידי מלאך, ולא על ידי שרף, ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, שנאמר: "ועברתי בארץ מצרים במלכותי, ויהפיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. אני יי" (שמות יב)

"ועברתי בארץ מצרים בליקל הזה" - אני ואל מלאך

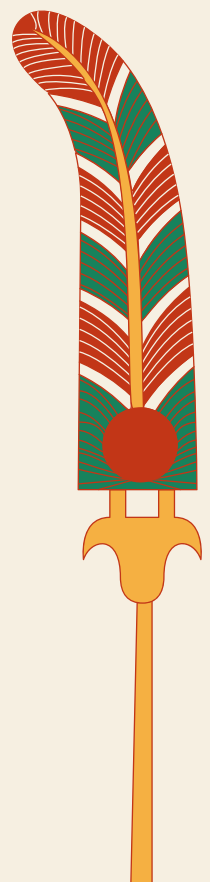
"ויהפיתי כל בכור בארץ מצרים" - אני ולא שרף
 "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים" - אני ואל השליח.

"אני יי" - אני הוא ולא אחר.

ביד חזקה - זו הדבר, כמה שנאמר: "הנה יד יי הויה במקנה אשר בשדה, בסוסים, בהמרים, בגמלים, בפקר ובצאן, דבר כבד מאד" (שמות ט ג)

ובזרע נטויה - זו החרב, כמה שנאמר: "וחרבו שלופה בידו, נטויה על יושלים" (דברי הימים א כא טז)

ובמרא גדל - זו גלוי שכניה, כמה שנאמר: "או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתות ובמופתים, ובמלקמה וביד חזקה ובזרע נטויה, ובמוראים גדלים, ככל אשר עשה לכם יי אלהיכם במצרים לעיניך" (דברים ד לד)

מכונת החירות / דן פגיס
בכלובו של שועל-השלג הסיבירי,

שבוי מיוחס,

הוצבה מכונת הקרות.

זהו גלגל ברזל בקוטר
90 ס"מ

מוקף דופן עגול כתיף,
ברוחב 30 ס"מ;

בפנים הדיפון בולטים
שלבלי אחיזה,

והציר שעליו סובב הגל-
גל תקוע בקיר

כל אימת שהשועל הסי-
בירי עיף

הוא מנתר פנימה

ומתחיל לרוץ.

מכונת הקרות מגוללת

שביל מסחרר

לארבע מאות הרגלים
שלו

החולפות פרוח

מתחת לגוף הכסוף

חזרה

אל סוף צפון

את הגלגל משמנים כל
שבוע

(דן פגיס,
מכונת החירות, כל השי-
רים, ירושלים 1991, עמ'
225)

וּבִּאֲתוֹת - זֶה הַמָּטָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֵת הַמָּטָה
הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בוֹ אֵת הָאֲתוֹת"
(שמות ד יז)

וּבְמִפְתֵּימָם - זֶה הַדָּם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (נוֹהֲגִין לְהַ-
טִיף טָפָה מִן הַכּוֹס בְּאֲמִירַת 'דָּם', 'וְאֵשׁ', 'וְתִימָ-
רוֹת עֵשֶׂן', עֲשֶׂר הַמִּכּוֹת, 'דָּצ"ד', 'עַד"ש', 'בְּאֲח"ב',
בְּיַחַד ט"ו פְּעַם): "וְנִתְּתִי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ,
דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֲשָׂן" (יואל ג ג)

דָּבָר אַחֵר: בְּיַד חֲזָקָה - שְׁתִּימָם, וּבְזֶרַע נְטוּיָה - שְׁתִּימָם,
וּבְמִרְא גָדֹל - שְׁתִּימָם, וּבִּאֲתוֹת - שְׁתִּימָם, וּבְמִפְתֵּימָם -
שְׁתִּימָם.

אֱלֹהֵי עֲשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלֵינוּ הֵן:

דָּם, צְפִירָדֶע, כְּנִים,
עָרוֹב, דְּבָר, נְשִׁחִין,
בְּרָד, אֲרִבָּה, חֲשֶׁךְ,
מִכּוֹת בְּכוֹרוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה הִיָּה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים:
דָּצ"ד עַד"ש בְּאֲח"ב.

רבי יוסי הגלילי אומר "גם אני כמו כל היהודים עסוק במספרים..." הקטע הזה הוא תרגיל במתמטיקה- מי מצליח להוציא יותר מכות מתוך הפסוקים, בעזרת דרשנות ותרגילי כפול? ככל שנצליח להוציא יותר מכות מתוך הפסוקים, נגדיל את גודל הנס ויחד איתנו את ההודיה והכרת הטובה שלנו.

"מאין באו הרחמים העצמיים? הכמות המופרזת שלהם? היא חיה חיי מותרות כמעט בכל קנה מידה. היה לה כל היום, מדי יום, למצוא איזון שהי דרך מספקת לחיות את חייה, ובכל זאת, למרות כל הבחירות שעשתה וכל החופש שהיה לה, נראה שאומללותה רק מתעצמת. האוטר-ביוגרפית [כלומר, פטי עצמה] כמעט נאלצת להגיע למסקנה שהיא ריחמה על עצמה דווקא מפני שהיה לה כל כך הרבה חופש" (ג'ונתן פראנזן, חירות, עמ' 207).

רבי יוסי הגלילי אומר:

מנין אתה אומר שֶׁלְקוֹ הַמְצָרִים בְּמְצָרִים עֲשֹׂר מְכֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ חַמְשֵׁים מְכֹת? בְּמְצָרִים מָה הוּא אוֹמֵר? "וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטְמִים אֶל פְּרָעָה: אֲצַבֵּעַ אֲלֵהֶם הוּא" וְעַל הַיָּם מָה הוּא אוֹמֵר? "וַיֵּרָא יֵשׁוּעַ רְאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמְצָרִים, וַיֵּירָאוּ הָעָם אֶת יְיָ, וַיֹּאמְרוּ בְּיָד יְיָ וּבְכַחַשׁוֹ עֲבָדוֹ" כִּמָּה לְקוֹ בְּאֲצַבְעֵךְ? עֲשֹׂר מְכֹת. אָמֹר מַעֲתָה: בְּמְצָרִים לְקוֹ עֲשֹׂר מְכֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ חַמְשֵׁים מְכֹת.

רבי אליעזר אומר: מנין שֶׁכָּל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁהָיָה בֵּיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמְצָרִים הִיָּתָה שֶׁל אַרְבַּע מְכֹת? שֶׁנֶּאֱמַר: "יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה, מְשַׁלַּחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים". עֲבָרָה - אַחַת, וְזַעַם - שְׁתַּיִם, וְצָרָה - שְׁלֹשׁ, מְשַׁלַּחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים - אַרְבַּע. אָמֹר מַעֲתָה: בְּמְצָרִים לְקוֹ אַרְבַּעִים מְכֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ מְאַתִּים מְכֹת.

רבי עקיבא אומר: מנין שֶׁכָּל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁהָיָה בֵּיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמְצָרִים הִיָּתָה שֶׁל חֲמֵשׁ מְכֹת? שֶׁנֶּאֱמַר: יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה, מְשַׁלַּחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים. חֲרוֹן אַפּוֹ - אַחַת, עֲבָרָה - שְׁתַּיִם, וְזַעַם - שְׁלֹשׁ, וְצָרָה - אַרְבַּע, מְשַׁלַּחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים - חֲמֵשׁ. אָמֹר מַעֲתָה: בְּמְצָרִים לְקוֹ חַמְשֵׁים מְכֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ חַמְשֵׁים מְכֹת וּמְאַתִּים מְכֹת.

כִּמָּה מַעֲלֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ!

לקראת סוף המגידה הגאולה תופסת את מקומה המרכזי על הבמה. היא מזכירה לנו כל נס שהיה צריך לקר

רות כדי שנוכל להפוך לעם. בכך היא מזמינה אותנו להתבונן בניסים הקטנים שקורים לנו כל יום מחדש, ולהודות עליהם. היא מעניקה לנו תקווה, שהרי אם כל כך הרבה ניסים נעשו בעבר, בוודאי שאנו יכולים לצפות לניסים גם בעתיד.

אלו הוציאנו ממצרים,
ולא עשה בהם שפטים,

יְיָנו.

אלו עשה בהם שפטים,
ולא עשה באלהיהם,

יְיָנו.

אלו עשה באלהיהם,
ולא הרג את פכוריהם,

יְיָנו.

אלו הרג את פכוריהם,
ולא נתן לנו את ממונם,

יְיָנו.

אלו נתן לנו את ממונם,
ולא קרע לנו את הידים,

יְיָנו.

אלו קרע לנו את הידים,
ולא העבירנו בתוכו בקרבה,

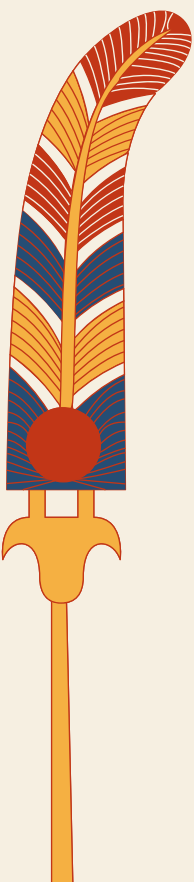
יְיָנו.

אלו העבירנו בתוכו בקרבה,
ולא שקע צרנו בתוכו,

יְיָנו.

אלו שקע צרנו בתוכו
ולא ספק צרפנו במדבר
ארבעים שנה,

יְיָנו.

רָבֵן גְּמַלְיָאֵל כַּעַת, אַחֲרֵי שְׁלֵמֵדְנֵנוּ,
הַתְּפִלְסָפְנוּ וְהַגְעֵנוּ לְמַחֲזוּזוֹת רַחוּקִים
בְּלִימוּד שְׁלֵנוּ, אֲנַחְנוּ חוֹזְרִים לְבִסִּים-
מֵהֶם שְׁלוּשֵׁת הַדְּבָרִים
הַמְּרַכְזִים אוֹתָם חָשׁוּב
שֶׁנֹּכֹחַ בִּיצִיאָהּ מֵהָעֶרֶב
הַזֶּה? אֵת הַקּוֹשִׁי וְהַשֶּׁעִ-
בּוֹד וְאֵת הַגְּאוּלָּה שֶׁבָּאָה
בְּסוּפּוֹ

דִּי־יֵינוּ.

אֱלוֹ סִפֵּק צְרִכְנוּ בְּמִדְבָּר אֲרָבָעִים שָׁנָה
וְלֹא הָאָכְלֵנוּ אֶת הַמֶּן,

אֱלוֹ הָאָכְלֵנוּ אֶת הַמֶּן
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת,

דִּי־יֵינוּ.

אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת,
וְלֹא קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינִי,

דִּי־יֵינוּ.

אֱלוֹ קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינִי,
וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה,

דִּי־יֵינוּ.

אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה
וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,

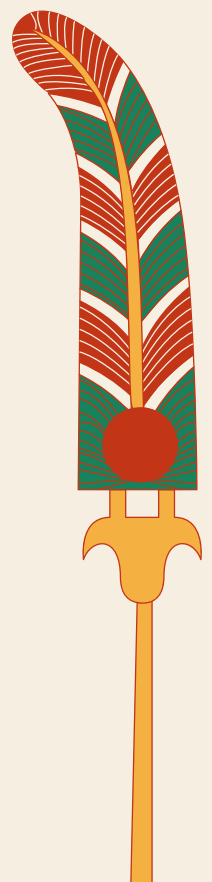
דִּי־יֵינוּ.

אֱלוֹ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
וְלֹא בָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה,

דִּי־יֵינוּ.

רָבֵן גְּמַלְיָאֵל הִזָּה אוֹמֵר:
כָּל שְׂלֵא אָמַר שְׁלִשָּׁה דְּבָרִים אֱלוֹ בְּפִסְחָהּ,
לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתָהּ, וְאֱלוֹ הֵן:

פִּסְחָהּ, מִצָּדָהּ, וּמְרוֹרָהּ.

"מאין באו הרחמים העצמיים?
הכמות המופרזת שלהם? היא חיה
חיי מותרות כמעט בכל קנה מידה.

היה לה כל היום, מדי
יום, למצוא איזושהי
דרך מספקת לחיות
את חייה, ובכל זאת,
למרות כל הבחירות
שעשתה וכל החו-
פש שהיה לה, נראה
שאומללותה רק מתע-
צמת. האוטוביוגרפית
[כלומר, פטי עצמה]
כמעט נאלצת להגיע
למסקנה שהיא ריחמה
על עצמה דווקא מפני
שהיה לה כל כך הרבה
חופש" (ג'ונתן פראנזן,
חירות, עמ' 207).

פֶּסַח

שָׁהִיו אַבּוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הַזֶּה
קִיָּם, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שְׁפֶסֶח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עַל פְּתֵי אַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאִמְרַתֶּם
זִבַּח פֶּסַח הוּא לִי, אֲשֶׁר פֶּסַח עַל פְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֶת פְּתֵינוּ הִצִּיל, וַיִּקְדֵּ
הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

(מִרְאֵה אֶת הַמִּצּוֹת לְמַסְבִּים וְאוֹמֵר:)

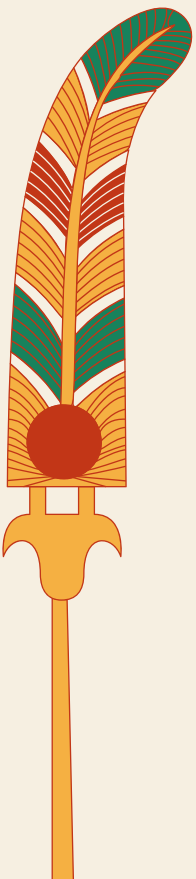
מִצָּה

זוֹ שְׁאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שְׁלֹא
הִסְפִּיק בְּצַקֶּם שֶׁל אַבּוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה
עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְנֶאֱמַר: וַיֹּאמְרוּ: וַיֹּאמְרוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ
מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת, כִּי לֹא חֶמֶץ, כִּי גֵרְשׁוֹ מִמִּצְרַיִם
וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה, וְגַם צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.

(מִרְאֵה אֶת הַמְרֹר לְמַסְבִּים וְאוֹמֵר:)

מְרֹר

זֶה שְׁאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שְׁמֵ-
רֵרוֹ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר:
וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה, בְּחֶמֶר וּבְלִבְנִים
וּבְכָל עִבְדָּה בְּשִׁדָּה אֶת כָּל עִבְדָּתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ
בָּהֶם בְּפִרְיָהּ.

בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר את הזיכרון הרחוק אנו מקרבים אלינו בהכרזה כי אנחנו, כל אחד ואחד מאיתנו יצא בעצמו ממצרים, לכן אנו חייבים להודות על הנס בעצמנו ממש, ולא כעל נס שנעשה למישהו אחר אלא נס שנעשה לי ממש.

בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר חַיֵּיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם,

שְׁנַאָמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לְאָמֹר, בְּעִבּוֹר
זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם. לֹא אֶת אַבְוֹתַיִנִי
בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא אִף אוֹתָנִי גָאֵל
עִמָּהֶם, שְׁנַאָמַר: וְאוֹתָנִי הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הִבִּיא
אֹתָנִי, לְתֵת לָנִי אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁפַּע לְאַבְתָּנִי.

יציאת מצרים אתי אנקרי

לצאת ביציאת מצרים
לכוא אל המדבר
אולי נמצא שם מים
בדרך אל ההר

שיפתחו לשניים
המים המלוחים
ונעבור באמצע כל אלה
שבוכים

והם עולים עלינו
צבא של פרשים קשה
מאוד למשה
אין אמונה בלב האנשים

מגע החוף מגיע
הים את פיו פוער
אולי נחזור מצרימה
הפחד לא זוכר

בנינו פירמידות
פתרנו חלומות
כלום לא היה שלנו
רק מלח ודמעות

זה הכאב של יעקב
על יוסף הקטן
זרוע בתוכנו
שנאת אחים חינם

ולפעמים נדמה לי
כשבא לי להרים ידיים
פרעה הוא הפרעה שלי
וצר לי ממצרים

ולפעמים נדמה לי
שאנחנו שם עדיין
הולכים בדרך אל ההר
מתחננים למים.

לפיקן מהי יציאת מצרים שלי? על מה אני יכולה לשבח, להודות ולפאר? מהו אותו אור גדול בחיים שלי שברג עי היומיום אני מצליחה לשכוח ממנו?

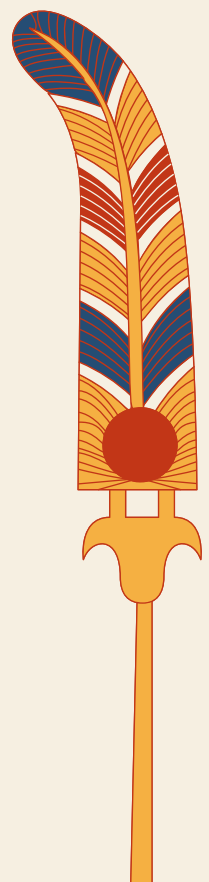

(מגביהים את הכוס עד הללויה)

לְפִיקָן: אֲנַחְנוּ חַיֵּיבִים

לְהוֹדוֹת, לְהִלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם,
לְתַדַּר, לְבָרֵךְ, לְעַלֵּה וּלְקַלֵּם לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבְוֹתַיִנִי
וְלָנִי אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלֹהִים: הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת
מִיַּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר
גָּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֻלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה
חֲדָשָׁה:

הֲלֹוִיָּהּ.

ומה מִשְׁפָּחַ חַיִּי. אֲנִי כְמוֹ אֶחָד שֶׁיֵּצֵא
מִמְצָרִים

וּבַסּוּף נִבְקַע לְשָׁנִים וְאֲנִי עוֹבֵר
בְּחֶרֶבָה

וּשְׁתֵּי חוֹמוֹת מֵיָם מִיְמֵינִי
וּמִשְׂמָאלִי.

מֵאֲחוּרֵי חֵיל פְּרָעָה וּפְרָשָׁיו
וּלְפָנֵי הַמִּדְבָּר

וְאוֹלֵי הָאָרֶץ הַמְבֻטָּחִת. זֶה מִשְׁפָּחַ
חַיִּי.

הֲלֹלוּ יְהוָה

הֲלֹלוּ עַבְדֵי יְהוָה הֲלֹלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה. ב יְהוָה
שֵׁם יְהוָה מְבָרַךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. ג מִמְזֻרָח
שֶׁשָּׁמַשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה. ד רַם
עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. ה מִי
כִּי־הוּא אֱלֹהֵינוּ הַמְגַבִּיֵּה לְשֶׁבֶת. ו הַמְשַׁפִּילִי
לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ. ז מְקִימֵי מַעְפָּר דָּל
מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֶבְיוֹן. ח לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים
עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ. ט מוֹשִׁיבֵי עֲקָרֹת הַבַּיִת אִם
הַבָּנִים שֶׁמְחָה הֲלֹלוּ יְהוָה.

* / עֵדוֹן בְּרַמֵּן

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם

בַּיּוֹם יֵצֵא מִצְרַיִם לְעֵז. ב הַיּוֹם יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מִמִּשְׁלוֹתָיו. ג הַיּוֹם רָאָה וַיִּגַּם הַיְרֵדָן
יֹסֵב לְאַחֹר. ד הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת
כְּבָנֵי צֹאן. ה מָה לָּךְ הַיּוֹם כִּי תִגּוֹס הַיְרֵדָן תִּסָּב
לְאַחֹר. ו הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבָנֵי
צֹאן. ז מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי
יֵצֵא. ח הַהֶפְכִי הַצּוּר אֲגַם מֵיָם חֲלָמִישׁ
לְמַעַיְנוֹ מֵיָם.

כְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהַגִּיעַ־
נוּ לְלֵילָה הַזֶּה לְאֹכֵל בּוֹ מִצֶּה וּמְרוֹר. כֵּן יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְ־
גָלִים אַחֲרֵים הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵ־
חִים כְּבָנֵינוּ עֵינֵךְ וְשִׁשִּׁים בְּעַבְדוֹתֶךָ. וְנֹאכַל
שָׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם
עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ
עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. כְּרוּךְ אַתָּה יְיָ
גָאֵל יִשְׂרָאֵל.

תְּמִיד רְצִיתִי שֶׁיִּהְיֶה לִּי נֶהָר
שֶׁאוּכַל לְחַצוֹת

יָם שֶׁיִּצְמַד לְמוֹלֵי

בֵּין צִדְדֵי

יִשְׁמַר עָלַי

שֶׁתִּהְיֶה לִּי הָאֲפָשְׁרוֹת לְהִדָּחֵם

מִדְבָּר כָּל כֶּף מִדְּהִים

לְהַעֲצֹר לְדַקָּה אוֹ שְׁתַּיִם

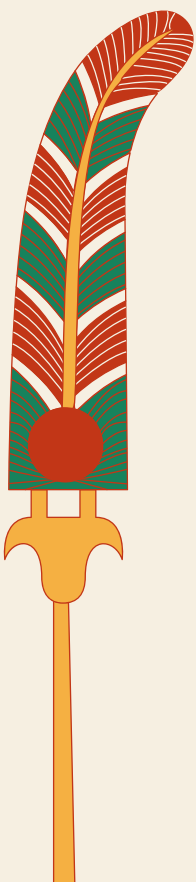
וּכְשֶׁאֲסִים

לְצֵאת בְּתַפִּים וּמְחֹלוֹת

כִּי תִצִּיתִי

סִימָתִי

עַבְרָתִי אֶת הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל הַזֶּה

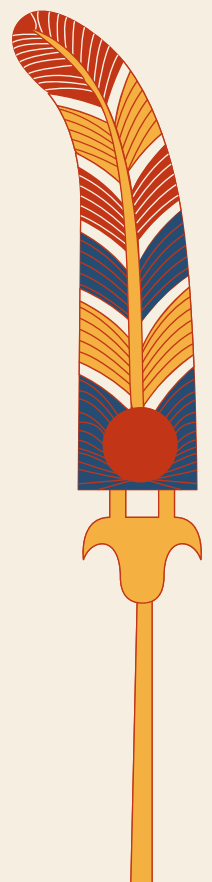
כָּל אָדָם צָרִיךְ מִצְרִים - אַמְנוֹן רִיבֵק

כָּל אָדָם צָרִיךְ מִצְרִים
כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֵיָה לוֹ
אִיזוֹ מִצְרִים,
לְהִיטוֹת מִשָּׂה עֲצָמוֹ מִתּוֹכָהּ
בְּיַד הַזָּקֵה,
אוֹ בְּחֵרִיקַת שָׁנִים.
כָּל אָדָם צָרִיךְ אִימָה וְחִשְׁכָה גְדוֹלָה,
וְנִחְמָה, וְהַבְטָחָה, וְהַצְלָה,
שֶׁיַּדַּע לְשֵׂאת עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם.
כָּל אָדָם צָרִיךְ תַּפְלָה
אַחַת,
שְׂתֵהֵא שְׂגוּרָה אֲצִלוֹ עַל הַשְּׂפָתַיִם.
אָדָם צָרִיךְ פֶּעַם אַחַת לְהִתְכַּוֵּף -
כָּל אָדָם צָרִיךְ כְּתָף.
כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֵיָה לוֹ
אִיזוֹ מִצְרִים,
לְגַאֵל עֲצָמוֹ מִמְּנָה מִבֵּית עֲבָדִים,
לְצֵאת בְּחֻצֵי הַלַּיִל אֶל מִדְּבַר הַפְּתָדִים,
לְצַעֵד הַיָּשָׁר אֶל תוֹךְ הַמַּיִם,
לְרֹאוֹתָם גְּפֻתָחִים מִפְּנֵי לְצַדְדִים.
כָּל אָדָם צָרִיךְ כְּתָף,
לְשֵׂאת עֲלֶיהָ אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף,
כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִזְדַּקֵּף.
כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֵיָה לוֹ
אִיזוֹ מִצְרִים.
וִירוּשָׁלַיִם,
וּמִסַּע אַרְוֹךְ אֶחָד,
לְזַכֵּר אוֹתוֹ לְעַד
בְּכַפּוֹת הַרְגְלָיִם.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת
אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם,
וְהוֹגִיעָנוּ לְלִיקָה
הַזֹּהָה לְאֹכֵל בּוֹ
מִצָּה וּמְרוֹר.

כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יְגִיעָנוּ
לְמוֹעֲדִים וְלְרַגְלִים אַחֲרִים רַבֵּי אֵימָה
לְקַרְאֵתָנוּ לְשֵׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּכַנְיָן עִירָה
וְשִׂשִׁים בְּעִבּוֹדְתָךְ. וְנֹאכֵל שָׂם מִן
הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר יְגִיעַ דָּמָם
עַל קִיר מִזְבִּיחְךָ לְרִצּוֹן, וְנִגְדָה לְךָ שִׁיר
קָדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשָׁנוּ. בָּרוּךְ
אַתָּה יְיָ גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְרִי
הַגֶּפֶן.

הישיבה החילונית בירושלים

הישיבה החילונית בירושלים היא מעבדה לתרבות יהודית ישראלית עכשווית שמפעילה תוכניות לימוד עבור צעירים אחרי גיל צבא מכל הארץ. הישיבה מפיקה ומנהלת עשרות ארועי תרבות ברחבי ירושלים במהלך השנה, מארחת קבוצות ומובילה משלחות תרבות יהודית לחו"ל. סביב הישיבה נבנתה קהילה חילונית צעירה בירושלים.

אנחנו מאמינים בתרבות יהודית וישראלית עשירה ומלאה בהשראה, בירושלים כעיר מגוונת ופתוחה לכולם. וביצירת קהילה צעירה שייכת לכאן ולעכשיו, נענית לאתגרי השעה ולוקחת חלק בבניין העתיד של התרבות היהודית והישראלית.

החברה הישראלית הצעירה של היום מחפשת אחר שילוב חדש בין היהודי לישראלי, הדתי לחילוני, הפרטיקולרי לאוניברסלי ובין הלוקאלי לגלובאלי. זהויות חדשות מבקשות ניסוח ושפה וקהלים רבים וחדשים מבקשים תרבות ויצירה הנענים באופן מעמיק וחדש לזמן ולתקופה. צעירי רות וצעירים רבים נמצאים היום בחיפוש דרך אחר השראה, קהילה ושייכות ומבקשים להתחבר מחדש לתרבות היהודית והישראלית ולירושלים מתוך נקודת מבט עכשווית ופלוורליסטית.

לשם כך יש צורך ביצירה של מודלים חדשים של לימוד, חוויה, תרבות, טקס, קהילה, יצירה ועשייה חברתית היונקים משורשי הזהות היהודית ומקורותיה ולצד זאת משתלבים בתרבות הכללית ובחברה המודרנית של המאה ה-21. הישיבה החילונית בירושלים מבקשת להיות בית לצעירים וצעירות, יוצרים ויוצרות של היום, על מנת ליצור את התרבות היהודית והישראלית של המחר.

תוכן ספיר

הישיבה החילונית בירושלים
נתמכת בגאווה על ידי קרנות
גלייזר, האני, מונטיפיורי,
מרכז ספיר, קרן משפחת
גימפריץ והקרן לירושלים, כמו גם
זוכה לתקציבים מממשלת ישראל
ועיריית ירושלים, מגוון פדרציות
יהודיות ותורמים נוספים מרחבי העולם
ובישראל.

תוכניות הישיבה החילונית בירושלים

מסע ירושלמי בנופי התרבות הישראלית

ארבעה חודשים של חוויה אישית וחברתית באווירה כפרית, מלאה רוח והשראה

ראה בעין כרם. חבורה לומדת ויוצרת של בני ובנות עשרים פלוס החיה יחדיו ועוסקת בתרבות יהודית, חיי עיון, רוח והשראה ספרות עברית ותרבות ישראלית, לימוד ועשייה חברתית, יזמות ותרבות ירושלמית, התפתחות אישית וקבוצתית. במהלך ארבעת חודשי התוכנית, נלמד יחד מהיצירה העברית לדורותיה, נצא אל המרחב הירושלמי לפגוש תרבות צעירה וצבעונית, אירועים ויזמות מעוררות השראה. בנוסף ניקח חלק בעשייה התרבותית בעיר. דרך לימוד מסוגים שונים, מפגשים, סדנאות, טיולים וסיורים נגלה את היהדות הישראלית הפתוחה, המגוונת ומעוררת ההשראה ונחשוף את ההקשרים הרחבים המשפיעים על עיצוב הזהות שלנו והחיים שלנו במקום הזה.

הפעילות

תכנית קיץ לקיימות עירונית ותרבות יהודית

חוויה של חודש קיץ מלא שאר רוח

ועשייה, המחברת בין קיימות והגות, רוח ואדמה, התחדשות עירונית ושורשים עתיקים. יחד עם עוד צעירים וצעירות נפשיל שרוולים ונצא לחודש של מפגש בלתי אמצעי עם הטבע, העיר והתרבות היהודית. תכנית 'הבוסתן' מתאימה לצעירים וצעירות בגילאי 20-30 שרוצים להכיר לעומק את נושא הקיימות בהקשר עירוני, לחקור את הזהות היהודית-חילונית ולהתבונן פנימה אל תוך עצמם והחוצה לעולם במבט של השראה וחזון. צעירים שמגיעים לראשונה לעיר? סטודנטים בחופשת קיץ? זו ההזדמנות שלכם לפגוש את ירושלים על כל גווניה, את העשייה והיזמות שבה, להתחבר לקהילת צעירים פעילה בעיר ולייצר חיבורים וקשרים משלכם.

הבוסתן

חממה ללימוד ויזמות של אמנות
חברתית ותרבות במרחב הציבורי
בירושלים

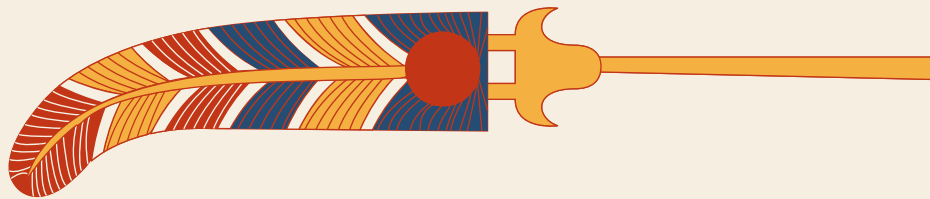
אַרְצ׳ עִיר

אנו מזמינים אתכם ואתכן להכיר את ירושלים מזווית אחרת ולהניח תשתית רוחנית ורעיונית מעמיקה לחיים ולעשייה בעיר, באמצעות לימוד משותף של מקורות על ירושלים דרך המסורות והתרבויות השונות של העיר, אומנות במרחב הציבורי, מדיניות ועשייה חברתית. דרך מפגשי לימוד, שיעורים ואורחים מיוחדים נחקור סוגיות של עירוניות, חברה משותפת, יזמות ותרבות ואמנות במרחב הציבורי. התכנית מיועדת לבני ובנות 25-35 סטודנטים, בוגרי תארים, פעילים חברתיים ואלו המעוניינים להכיר ולברר את מערכת היחסים שלהם עם העיר. תכנית חצי שנתית בשיתוף 'המפעל' – מרכז אמנות, תרבות ובילוי בירושלים, המיועדת לצעירות וצעירים המתגוררים בעיר, ומעוניינים להרחיב את היריעה עד לשוליים שבה.

תכנית להתפתחות נפשית דרך פסיי-
כואנליזה, תרבות וגוף

רוח עֵרֵב

רוח ערב היא תוכנית לימוד במ-
תכונת בית מדרשית לצעירים בירושלים. חבורת הלימוד תיפגש פעם בשבוע לקריאה בטקסטים בתורת הנפש, מחשבה וביקורת תרבות וסדנאות גוף נפש מגוונות. משתתפי התוכנית לומדים בקבוצה אינטימית חוקרת ולומדת במשך אחה"צ אחד בשבוע תכנים הקשורים בנפש האדם ממספר נקודות מבט: פסיכואנליטית – דרך קריאה במאמרי יסוד מתורת הנפש של פרויד וממשיכיו, תרבותית – דרך קולנוע, ספרות, פילוסופיה וכתבי דתות שונות וגם דרך חוויה גופנית בסדנאות יוגה, תנועה, מדיטציה ועוד. בעקבות הביקוש, תוכנית נוספת נפתחה השנה בתל-אביב.

לפרטים נוספים: טל בר-ששת

edu@jsy.org.il | 0526543652 | jsy.org.il

facebook.com/hayeshivah

instagram.com/hayeshiva

